

Separoituvaan palautuvat ensimmäisen kertaluvun yhtälöt

Vaikka ensimmäisen kertaluvun differentiaaliyhtälö ei olisikaan separoituva, se on toisinaan mahdollista palauttaa separoituvaksi sopivalla sijoituksella.

1) Esimerkiksi jos yhtälö on muotoa

$$y' = f\left(\frac{y}{x}\right),$$

ts. oikea puoli riippuu vain osamäärästä y/x , mutta ei muulla tavoin muuttujista x ja y , voidaan ottaa käyttöön uusi tuntematon funktio $u(x) = y(x)/x$ eli $y(x) = xu(x)$, jolloin $y' = u + xu'$. Kun tämä sijoitetaan yhtälöön, se saa muodon

$$xu' = f(u) - u \quad \text{eli} \quad \frac{1}{f(u) - u} u' = \frac{1}{x}.$$

Tämä on separoituva.

2) Toinen yksinkertainen esimerkki on muotoa

$$y' = f(ax + by + c)$$

oleva yhtälö, missä $b \neq 0$. Valitsemalla uudeksi tuntemattomaksi funktioksi $u(x) = ax + by(x) + c$ saadaan $y = (u - ax - c)/b$ ja $y' = (u' - a)/b$. Tällöin yhtälö saa muodon

$$u' = a + bf(u),$$

mikä on separoituva.

Linkkejä

yhtälön muuntaminen separoituvaksi sijoituksella $u = y/x$, esimerkki
yhtälön muuntaminen sijoittamalla sopiva funktio, esimerkki
sijoitusten tekeminen